

foto JACK PRICHETT

»Ženska je strašna – iznajdljiva, manipulativna, trpežna, brihtna, zapeljiva. Svet to ve že tisočletja, zato ji zakrivajo obraz in telo, ji dajejo nižje plače in jo zatirajo na vse načine.«

Zakaj ste se po simboliko represije odpravili prav v srednji vek, natančneje v čas inkvizicije?

Projekt Zadnja Večerja je šel skozi mnogo faz, tako kot se je razvijal in vzpostavljajal sam EPK. Instalacija je bila v začetku predvidena za mariborski Sodni stolp, ki je zgodovinsko vezan med drugim tudi na čarovniške procese. Od tu inspiracija. Ko pa je prišlo do prostorskih sprememb, sem ohranila narativni/filmski del, ki bo predstavljen v kinu Udarnik, instalacijo pa sem zastavila na novo za prostor bastije v mariborskem gradu.

Kako je strukturiran projekt Zadnja večerja? Ali dogodke ponavlja ali jim dodaja aktualne elemente? Kaj pripravljate? Film je satira. Postavljen je v današnji čas, vendar vključuje elemente rituala in žrtvovanja. Prastara vera v alkimijske izvore večnega življenja se meša s sodobno popznanostjo o možnostih pomlajevanja in z obsedenostjo s »picture perfect« lepoto. Instalacija Zaspj prav tako črpa iz zgodovine. V prostoru z obokanimi nišami v obnovljeni bastiji mariborskega gradu bodo projicirane tri videopodobe padajočih in ponovno rastočih plasti zemlje, ki v dobesednem smislu asociirajo na nekdanje stanje bastije, katere spodnji del je bil zaradi večje trdnosti zasipan. Bolj kot zgodovinsko dejstvo pa me je pritegnila možnost ustvariti prostor spreminjanja in premen zemeljskega bivanja.

Različne brutalitete so nekaj, kar nas ljudi neizmerno privlači in odbija hkrati. Koliko tega – če sploh – izkorišča vaš projekt?

Čeprav je film neke vrste pravljica, ima hkrati tudi lastnosti žanra grozljivk. Sicer brez krvi in pošasti, a hladnokrvnost, s katero se akterke lotevajo svojega načrta, je srljiva. Seveda ne brez primerjav s sodobno realnostjo in upam, da z zadostno mero ironije.

V kaj – če kaj – je uperjena kritika, ki tiči v ozadju projekta? Po moje je pomembno pripovedovati zgodbe, postavljati vprašanja. Vsi, tudi sama sem del sodobne obsedenosti z zunanostjo, površinskostjo. Kritika nikomur ne koristi, če pa ti uspe postaviti ogledalo družbi pod praviim kotom, je včasih možno vsaj za hip doseči, da se gledalec zamisli ali se vsaj pozabava.

»Prihodnost ponuja upanje odprave predsodkov, ljubosumja, grabežljivosti.« je zapisano ob projektu. Kako naj ravnamo s takim idealom?

Po moje živimo v času velikih premikov zavesti, in idealizem je nujna sestavina kreativnega ustvarjanja. Brez upanja, da je možno razširjati, povečevati, bogatiti življenjsko izkušnjo in jo postopoma osvobajati človeške omejenosti, bi bilo zame težko vklopiti kamero, kaj šele posneti film. Ekspanzija v svetove, ki so morda nepredstavljeni in neubesedljivi, vendar jih lahko s pomočjo kreativnosti zaslutimo, je zame smisel ustvarjanja.

Seveda se ni mogoče izogniti vprašanju o Ženski, ki je nekoč mimogrede postala čarovnica, danes pa so ji mimogrede pripisane drugačne podole vloge. Kako kot umetnica in posameznica doživljate takšen odnos?

Ženska je strašna – iznajdljiva, manipulativna, trpežna, brihtna, zapeljiva. Svet to ve že tisočletja, zato ji zakrivajo obraz in telo, ji dajejo nižje plače in jo zatirajo na vse načine. Najsudilnejši način je samozatiranje sodobne ženske, ki se prostovoljno muči z aerobiko, shujševalnimi kurami in botoksom. A tudi moški ni nič boljši – nasilen, grabežljiv, nezvest, pohlepen. Skratka, prava svinja. Postfeministični čas končno prinaša upanje, da bomo nehali gledati na svet, razdeljen na ženske in moške, ampak na to, kar je v nas vseh ženskega in moškega. Naučiti se moramo dialoga med dvema različnima kvalitetama in bo konec problemov. Vem, lažje rečeno kot storjeno. Veliko raje sem sicer ženska danes kot pa pred sto ali več leti, vendar še zmeraj živimo v patriarhalni družbi in še vedno smo priča zatiranju, poniževanju in krutosti do žensk v mnogih kulturah.

O čarovništvu je mogoče govoriti tudi skozi afirmativni vidik: čarovnica ima moči in stik z nečim, kar presega človeško stanje. Kakšno moč in nalogo imate vi kot umetnica? Umetnik mora spreminjati svet. Ker pa se svet največkrat noče spreminjati, drugi pa se spet spreminja kar brez umetnikove pomoči, je njegova vloga problematična. Nikomur je ne priporočam. Hkrati je pozicija umetnika privilegirana. Noben »poklic« ni svobodnejši. Najbolje je pozabiti na naloge, poslanstva in podobne družbene obremenitve ter mirno ustvarjati. Sama ne čutim nobene posebne naloge, razen zvestobe sami sebi. Ampak to je tako ali tako naloga vsakega človeka.

Kakšne tematike vas navdihujejo, od kod črpate ideje oziroma koncepte za projekte?

Ne gre toliko za ideje in koncepte kot za občutja, slutnje, sanje, želje, utopije. Zanima me življenje samo, utrip, kot se ga začuti, preden se vklopi analitični razum. Nikoli ena sama tema ali perspektiva. Kompleksnost neprestanih sprememb, fluks biva-jočega, dinamika med ljudmi. Seveda vse skozi prizmo lastnih izkušenj, a želim in upam, da bi to, kar ustvarim, komuniciralo in vzpostavilo dialog z izkušnjami drugih. ■

»Pozicija umetnika je privilegirana. Noben 'poklic' ni svobodnejši. Najbolje je pozabiti na naloge, poslanstva in podobne družbene obremenitve ter mirno ustvarjati. Sama ne čutim nobene posebne naloge, razen zvestobe sami sebi. Ampak to je tako ali tako naloga vsakega človeka.«

Projekt Zadnja večerja se bo odvijal med 14. septembrom in 14. oktobrom, vključuje prezentacijo filma v kinu Udarnik in instalacijo na mariborskem gradu.

Projekt Zadnja večerja

Žlica obsedenosti, ščepec vraževerja, skodelica potrošništva, začinjena z nekaj kapljicami strupa in obilico ženske odločnosti, sestavljajo okus projekta Zadnja večerja.

Kaj se zgodi, če se z mladostjo in umetno, zločeno lepoto obsedena kultura 21. stoletja pomeša s tisočletja staro vero v alkimijske izvore večnega življenja in neverjetno lahko dostopnimi popznanstvenimi viri o delovanju DNA? Soočimo se z vznemirljivim filmom ter instalacijo Nataše Prosenc Stearns, ki ju je zakuhalo izključno ženska ekipa.

Namesto da bi nas razbremenil strahu pred smrtjo in staranjem, ga je stopnjujoči napredek znanosti in tehnologije samo še okrepil. Kljub plastičnim operacijam, sofisticiranim prehranjevalnim dodatkom in intenzivnim fitnes programom iz specializiranih revij, polnim imperativov, ki predpisujejo življenjski stil vzdrževanja mladostnosti in zdravja, se zdi da ima naša kultura vse manjšo sposobnost soočanja s staranjem. Nič ni demokratičnega v »bildanju« mišic v fitnes klubu, da bi se čim bolj približali trenutni normi. Nič ni osvobajajočega v vbrizgavanju injekcij botoksa. Imperativi našega videza so tako zahtevni in dogmatični, da lahko potencialno sprožijo radikalne reakcije. Na primer, disciplina, ki jo zahtevajo znanstveno overjene shujševalne diete in programi oblikovanja telesa, racionalizirajo impulze našega bitja do stopnje, da se začnemo spraševati o avtentičnosti svojih izkušenj.

»Te dni v Veliki Britaniji revno prebivalstvo s strahom pričakuje zmanjšanje socialne pomoči za najem stanovanja. Pričakovati je, da se bo zelo povečalo število ljudi, ki ne bodo zmogli plačevati najemnine, in tistih, ki se bodo morali preseliti daleč od delovnega mesta, kar bo seveda povečalo čas, ki ga preživijo na poti na delo, stroške, ki jih imajo s prevozom, in seveda odvzelo čas za družino. Pred največjo dilemo bodo revne ženske, ki se bodo morale odločiti, ali se jim sploh splača, da so zaposlene, ko pa bodo za varstvo otrok in prevoz na delo porabile večino svoje bedne mezde. Ne zavedamo se, da se bodo ista vprašanja za ženske pojavila tudi pri nas.«

»V revnih državah, kot je na primer Ukrajina, je za mnogo žensk edina rešitev iz ekonomske zagate dobra poroka. Veliko mater tako že od otroštva hčerke vzgaja tako, da bi imele čim boljše možnosti za to. Tehtajo jih, da se ne bi preveč zredile, oblačijo jih kot prince-ske, učitij jih hoditi v visokih petah in podobno ...«

Renata Salecl: Svet v dveh nadstropjih
Sobotna priloga, 30. 6. 2012

Nataša Prosenc Stearns:
»Najbolje je pozabiti na naloge, poslanstva in podobne družbene obremenitve ter mirno ustvarjati«

ANA SCHNABL

Nataša Prosenc Stearns je filmarka in umetnica, ki dela in živi v venomer prežgani Kaliforniji, natančneje mestu Venice. Za seboj ima strmo umetniško pot: po zaključeni likovni akademiji v Ljubljani je magisterij pridobila na kalifornijski fakulteti za umetost CalArts. Slovenijo je predstavljala na 48. beneškem bienalu in za projekt Gladiatorji prejela nagrado Prešernovega sklada. V filmih raziskuje pripovedne tehnike in vizualni izraz.

V okviru Evropske prestolnice kulture se bo predstavila s projektom Zadnja večerja, ki se pogloblja v tematiko večne mladosti in lepote, katerih zaščitnice so bile nekdanj čarovnice, ženske, ki so zavoljo domnevnih skritih moči utrpel pregon in eliminacijo.